

Sheplyakova I. O. Social Educational Environment of High Educational Institution as a Factor of Forming Deontological Culture of Future Social Teachers

Based on the theoretical analysis of the scientific literature the article explores various approaches to the interpretation and definition of «social educational environment of high educational institution», its connection with the concept of «social and educational environment». The essence of the phenomenon «social and educational environment of higher educational institution» is analyzed. The social educational environment of HEI is recognized as specially organized social educational space that is a structural system of scientific educational work and social pedagogic activity, due to which the direct influence onto the consciousness and behavior of the students is made to form their sociality. A social teacher is recognized as specialist of social education, whose principal purpose of activity is to integrate educational efforts of nation for the raise of social of personality. The deontological culture of social teacher is recognized as the personalized phenomenon which synthesizes the complex of stable aims at the base professional values, their awareness and proper implementation at the level of duty and responsibility. The actuality and necessity of using the social educational environment of HEI abilities in the process of forming deontological culture of future social teachers is analyzed.

Key words: deontological culture of social teacher, forming deontological cultural of social teacher, social and educational environment, higher educational institution.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Подберезський М. К.

УДК 378.016:364-787.82

Є. О. Юрченко

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ
ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»
МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЯМ
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ**

Право соціального забезпечення є однією з провідних галузей національної системи права. Воно виступає регулятором відносин щодо матеріального соціального забезпечення громадян у випадку настання об'єктивної обставини – соціального ризику. Сучасне право соціального забезпечення динамічно розвивається на основі нових принципів та концепцій, охоплює нові групи відносин, які раніше виходили за межі

цієї галузі права. Його вивчення передбачає крім лекцій, проведення практичних занять, здачу модулів, написання самостійних та індивідуальних робіт, а також здачу заліку.

Суть поняття «соціально-правове забезпечення» на сьогодні застосовується досить широко і зазвичай, коли особа опиняється в складних життєвих обставинах, тобто умовах, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність, наслідки яких вона не може подолати. Це і інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю або за станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, малозабезпеченість та ін. У зв'язку з цим держава своєрідним гарантом соціального захисту таких осіб ставить впровадження соціального забезпечення у вигляді пенсії, допомоги, пільги, обслуговування. Правовий порядок його отримання і мають засвоїти майбутні фахівці соціально-правового захисту в процесі вивчення дисципліни, а практичне підкріплення на основі методичного забезпечення збалансує і покращить набуті знання.

Дана тематика на теоретичному рівні може використовуватися при викладанні дисципліни, а також при написанні посібників, монографій. Практичне значення теми полягає в можливості використання матеріалів майбутніми фахівцями соціально-правового захисту в процесі проходження практики та при здійсненні своєї фахової діяльності у разі надання правової інформації клієнтам.

Різноманітні теоретичні аспекти соціально-правового забезпечення населення розкриваються у працях В. Гончарова, Н. Рунової, О. Пономаренко, О. Кульчицької, І. Оклей, С. Кушнарьова та ін. Водночас забезпечення успішного консультування та належного рівня професійної компетенції студентів майбутніх фахівців у цій сфері не можливе без практичних дій, зокрема без розробки практичних засобів та технологій розвитку набутих в процесі навчання теоретичних знань. Тому-то, методичне забезпечення викладання дисциплін «Право соціального забезпечення» є важливою та актуальною складовою професійної підготовки фахівців соціально-правового захисту.

Метою статті є педагогічне ознайомлення та засвоєння майбутніми соціальними працівниками та педагогами нормативно-правових засад у сфері соціального забезпечення громадян, формуванні навичок практичного застосування норм права соціального забезпечення в конкретних професійних ситуаціях.

Серед завдань можна виділити такі, як характеристика документів правового поля України в сфері соціального забезпечення громадян; інтеграція нових знань із права соціального забезпечення в Україні; виявлення чинників та механізмів здійснення правового захисту населення з питань які виникають із відносин в сфері соціального забезпечення; надання правової допомоги різним категоріям населення з питань, які виникають із відносин в сфері соціального забезпечення; аналіз практичних ситуацій із відносин в сфері соціального забезпечення.

Загальний обсяг дисципліни об'єднує всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття, самостійна робота, контрольні заходи (модульний контроль, залік). Так, вивчення тем першого модуля передбачає формування та поглиблення знань студентів щодо соціального призначення галузі права соціального забезпечення та визначення основних її складових, засвоєння встановлених державних соціальних стандартів та гарантій, соціальних норм та нормативів, юридично-наукове закріплення визначення соціальних ризиків, суті організаційно-правової форми соціального забезпечення та видів даних форм в Україні: асигнування за рахунок Державного бюджету; соціального страхування: державного та недержавного.

Вивчення другого модуля спрямоване на систематизацію знань студентів про консультативні роз'яснення соціального працівника та педагога щодо загальної характеристики системи страхових (трудова) пенсій, суб'єктів права на них та умови їх призначення, правового регулювання спеціальних пенсій як соціальної гарантії громадян зі спеціальним правовим статусом, юридичного закріплення порядку надання державної допомоги як соціальної дотації, місця соціальної пільги в системі державних гарантій, правового закріплення соціального обслуговування як виду соціального забезпечення. При цьому основний акцент робиться на тому, що молодий фахівець зобов'язаний в процесі надання в майбутньому правового консультування увагу звертати на правове тлумачення норм права.

У процесі вивчення курсу значна увага надається практичній підготовці майбутніх соціальних працівників та педагогів. Зокрема, до кожної теми пропонується блок завдань із самостійної та індивідуальної роботи. Практична робота студентів має дві складові, такі як самостійна підготовка до аудиторних занять та підготовка до модульного контролю. Це і словникова робота, питання та завдання для самоконтролю, індивідуальні завдання, робота з першоджерелами: вивчення першоджерел та анотування літератури, творчі завдання та проблемні ситуації.

Наприклад: Тема №1. Соціальне забезпечення – пріоритетний напрямок соціальної політики держави

Методичні вказівки. У процесі виконання завдань із самостійної роботи варто зосередитися на загальній характеристиці основних критерій «Права соціального забезпечення»: предмету, методу, функцій, джерел, принципів. Перегляд рекомендованої літератури потребує звернення уваги на розкриття сутності «соціальних ризиків» та їх значимості при наданні «соціальних пільг», соціального обслуговування, соціальної допомоги, соціальної реабілітації та соціальної адаптації. порядок надання державної соціальної допомоги окремим суб'єктам права. На самостійне опрацювання виносяться питання з характеристики видів соціального забезпечення, аналізу державних соціальних стандартів та гарантій та системи настання соціальних ризиків, які

надають можливість отримання соціального забезпечення відповідно до законів України.

Словникова робота. Вивчити поняття: соціальна допомога, державні гарантії, соціальна реабілітація, соціальні пільги, соціальні послуги. *Питання та завдання для самоконтролю.* Питання. Які підстави надання державної допомоги? Хто має право на отримання соціальної пільги? Які законодавчо встановлені державні гарантії ви знаєте? Які види соціальних ризиків законодавчо закріплені? Який прожитковий мінімум встановлено на сьогодні в Україні? Завдання. Законспектувати положення Закону України «Про соціальні послуги». Прокоментувати у вигляді виступу міжнародне співробітництво України у сфері державного соціального страхування та зафіксувати міжнародні договори у сфері соціального забезпечення, учасником яких виступає Україна.

Індивідуальні завдання. Охарактеризувати види соціального забезпечення за Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права. Провести порівняльний аналіз етапів формування та розвитку державної системи соціального забезпечення України та країн Європи. З'ясувати соціальну сутність юридичного факту «вислуга років» як пенсійного юридичного факту. *Робота з першоджерелами.* *Вивчення першоджерел.* (Законодавство України про соціальний захист населення (6-е вид., перероб. і доп.) / О. М. Роїна. – К. : КНТ, 2008. – 558 с.; Законодавство України про соціальне забезпечення. – К. : Істина, 2006. – 320 с.; Великий юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Видавництво» «Юридична думка», 2007. – 992 с.; Юридичний словник / За ред. В. Г. Гончаренка. – Ю. : К : «Форум». – 2005. – 473 с.).

Робота з першоджерелами. *Анотування літератури:* а) Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000р. – інформаційний портал Верховної Ради України – www.rada.gov.ua; б) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 р. – інформаційний портал Верховної Ради України – www.rada.gov.ua.

Творчі завдання та проблемні ситуації: Завдання 1. Розкрийте проблемні теоретичні питання: розкрийте діяльність державних органів щодо забезпечення соціального обслуговування: характеристика якості та доступності на сьогоднішній день; проаналізувати соціальне обслуговування неповнолітніх як спосіб вирішення реальної проблеми захисту молоді; з'ясувати приналежність понять «соціальна безпека», «медична допомога», «безплатна освіта», «соціальне житло», «соціальне страхування» до категорій «соціальне забезпечення» та «соціальний захист»; прослідкувати історично виникнення та еволюцію дослідження соціально-правового забезпечення населення та його місце в системі галузей України; визначити поняття «страховий стаж» та «трудоий

стаж» за законодавством України. Завдання 2. Визначте, до якого виду соціального забезпечення відносяться житлові субсидії: а) державі допомоги, б) соціальні пільги, в) соціальне обслуговування. Завдання 3. а) Розробити бесіду на тему «Я маю право на соціальну допомогу при тимчасовій непрацездатності»; б) Розв'язати задачу на тему «Страхові допомоги»: Громадянин Ц. 21 квітня 2001 р. отримав травму під час надання шефської допомоги школі, після чого лікувався. 30 жовтня 2001 р. МСЕК встановила йому другу групу інвалідності. Середній заробіток працівника становив 700 гр., стаж – 18 років. Комісією із розслідування нещасного випадку встановлено, що ушкодження здоров'я настало внаслідок порушення потерпілим інструкції з техніки безпеки. На які страхові виплати він має право? З якого часу їх буде призначено?

Виходячи з вищевказаного, можна вважати, що методичне забезпечення викладання дисципліни «Право соціального забезпечення» сприяє систематичній і динамічній роботі студентів над засвоєнням дисципліни з використанням модульної технології навчання та рейтингового оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу. Поряд з традиційними видами аудиторних занять, воно дозволяє планувати виконання індивідуальної аудиторної роботи під керівництвом викладача, коли проводиться колективне або індивідуальне консультування студентів та модульний контроль. Тематика індивідуальних завдань, зразки контрольних карток, перелік питань, обговорюваних під час контрольних заходів дозволяють студенту самостійно планувати терміни та обсяги змістової складової навчальної діяльності, прогнозувати її результативність.

Список використаної літератури

1. Ковчина І. М. Основи соціально-правового захисту особистості: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціальності «соціальний педагог» / За заг. ред. докт. філос. наук, проф. А. О. Ярошенко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 297 с. **2. Актуальні проблеми соціально-правового захисту населення: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціалізації «соціально-правовий захист населення» / І. М. Ковчина, М. В. Черненко, І. Ю. Радчук. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 116 с. **3. Черненко М. В.** Основи галузевого законодавства в соціальній роботі: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціальностей «соціальна педагогіка», «соціальна робота» / За заг. ред. докт. пед. наук, проф. І. М. Ковчиної. – К. : НПУ, 2011. – 149 с.**

Юрченко Є. О. **Методичне забезпечення викладання дисципліни «Право соціального забезпечення» майбутнім фахівцям соціально-правового захисту населення**

У статті розкриваються особливості застосування методичного забезпечення дисципліни «Право соціального забезпечення» в процесі її

викладання соціальним педагогам та працівникам. Висвітлено науковий стан розкриття аспектів соціально-правового забезпечення населення у юридичних та педагогічних напрямках. Сформовано теоретичне та практичне значення, мету та завдання методичного забезпечення. Змістовно розкрито модулі дисципліни відповідно до яких подано спектр самостійної та індивідуальної роботи, що становить практичну частину засвоєння дисципліни студентами. З'ясовано, що вона має дві складові такі як самостійна підготовка до аудиторних занять та підготовка до модульного контролю. Це і словникова робота, питання та завдання для самоконтролю, індивідуальні завдання, робота з першоджерелами: вивчення першоджерел та ануотування літератури, творчі завдання та проблемні ситуації.

Ключові слова: соціально-правове забезпечення, соціальні ризики, соціальні послуги, державні гарантії, правова допомога.

Юрченко Е. А. Методическое обеспечение преподавания дисциплины «Право социального обеспечения» будущим специалистам социально-правовой защиты населения

В статье раскрываются особенности применения методического обеспечения дисциплины «Право социального обеспечения» в процессе ее преподавания социальным педагогам и работникам. Исследовано научное состояние раскрытия аспектов социально-правового обеспечения населения в юридических и педагогических направлениях. Сформировано теоретическое и практическое значение, цели и задачи методического обеспечения. Содержательно раскрыто модули дисциплины в соответствии с которыми подано спектр самостоятельной и индивидуальной работы, который составляет практическую часть усвоения дисциплины студентами. Выяснено, что она имеет две составляющие такие как самостоятельная подготовка к аудиторным занятиям и подготовка к модульному контролю. Это и словарная работа, вопросы и задания для самоконтроля, индивидуальные задания, работа с первоисточниками: изучение первоисточников и аннотирование литературы, творческие задания и проблемные ситуации.

Ключевые слова: социально-правовое обеспечение, социальные риски, социальные услуги, государственные гарантии, правовая помощь.

Yurchenko E. O. Methodology of «Social Security Law» Teaching of Future Professionals in the Sphere of Social and Legal Protection of the Population

The article describes specific of implementing methodology of «Social security law» teaching of social lecturers and workers. The article gives coverage to scientific state of the population social and legal security aspects' disclosure in legal and pedagogical spheres. It was found that the concept of «social and legal security» is widely used, in particular when a person finds himself/ herself in difficult circumstances, i.e. in such circumstances that objectively impact human life and activities with the consequences that are

impossible to overcome. Such consequences include disability, partial loss of motor activity due to age or poor health, loneliness, orphanage, homelessness, low income, etc. In this connection the state introduces social security in the form of pensions, allowances, benefits and services as the social protection guarantee for disabled persons. Theoretical and practical significance, aims and objectives of the submitted subject were defined. Discipline modules were meaningfully described; the range of solitary and individual work being part of discipline practical teaching was defined according to the models. It was found that it has two components, i.e. self-preparation for classroom training and preparation for testing. This includes work with dictionaries, self-control questions and tasks, individual tasks, work with primary sources: study of primary sources and literature annotation, creative tasks and problem situations.

Key words: social and legal security, social risks, social services, government guarantees, legal aid.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ковчина І. М.